

Overvågnings- samfundet

Dataindustrien registrerer din adfærd på internettet med cookies og gemmer alle dine data. Hvordan det foregår, kan du ikke umiddelbart se. Men det finder sted hver gang, du er online ...

Dataindustrien er den hastigst voksende industri i verden de sidste ti år. Dens største indtægtskilde er personlige oplysninger om borgerne.

I toppen af den ligger Google og Facebook, som man påstår i dag kan forudsige en skilsmisse seks måneder før, den finder sted.

I halen på giganterne har et globalt netværk af såkaldte databrokers udviklet metoder til at indsamle og samkøre personlige oplysninger over alt fra internettet.

Ifølge direktør i Cookieinformation.dk, Karsten Rendemann, kender dataindustrien dine politiske holdninger, den følger med i hvilke tv-programmer, du ser, hvordan din økonomi er, den kender dit helbred og dine venner – alt sammen på grund af internetfænomenet cookies.

"En cookie er en lille tekstfil, der bliver gemt på din computer, når du besøger et website. Den bliver sendt frem og tilbage mellem din browser og den webserver, du befinder dig på. Den giver dig et identifikationsnummer, som bruges til at følge din enhed rundt på nettet, den tidsstemple, hvornår du går ind på en bestemt side, den knytter dig sammen med indholdet af din indkøbskurv, og den registrerer, hvordan du klikker dig rundt på hjemmesiden", siger Karsten Rendemann.

Det er ikke alle cookies, som kompromiterer dit privatliv. Da cookies oprindeligt blev introduceret, var de udelukkende beregnede på at gøre brugeroplevelsen bedre og annoncerer mere målrettet.

Den form for cookies kaldes 1. parts cookies. De bliver lagret på en browser med det hovedformål at sende data til den hjemmeside, som brugeren har besøgt og bruges f.eks. til at lave statistik og til at forbedre brugeroplevelsen. De bliver mellem brugere og sitet.

Med de såkaldte 'tracking cookies' – eller tredjeparts cookies – forholder det sig ganske anderledes.

"De gør det, deres navn fortæller: De tracker dig og sender data om det, du ser, til andre virksomheder", siger Karsten Rendemann.

Internettets baghave

Befolkningen deler sig skarpt op i to lejre, når det gælder overvågningssamfundet, viser undersøgelser.

Den ene gruppe er meget bekymret over, hvad personlige data kan blive brugt til og er som oftest, men dog langt fra altid, påpasselig i dens færden på internettet.

Den anden gruppe, som svinder hastigt ind i disse år, er bedøvende ligeglad.

Fælles for begge grupper er, at meget få læser de betingelser, de surfer rundt på internettet under. Det er for uigennemskueligt,

besværligt og desuden irriterende at skulle forholde sig til pop op-vinduerne, som man flere gange om dagen bliver bedt om at klikke 'ok' til.

Undersøgelser viser også, at den generelle viden om, hvad der egentlig foregår i internettets baghave, er meget lille. Vi ved, at vi bliver overvåget, men vi ved ikke hvordan.

Det gælder ikke blot forbrugere, men også dem, der administrerer virksomheders og offentlige organisationers hjemmesider. Som oftest ved de ikke, hvem der modtager data fra deres hjemmesider, selvom lovgivningen kræver det af dem, fortæller Karsten Rendemann.

Registreret på halvandet sekund

Han er vores førende ekspert i trackingsystemer og har derfor set lidt af hvert. Alligevel måbede han, da han – som så vidt han ved den eneste dansker nogensinde – blev inviteret ind i en amerikansk databrokervirksomhed for at se, hvordan overvågningen foregår i virkeligheden.

Her blev han sat foran en klassisk split-screen.

"I venstre side af skærmen ser man brugerens skærm. Det er i sig selv bemærkelsesværdigt, at en virksomhed i USA kan følge direkte med i, hvordan du klikker rundt og scroller op og ned på brugerfladen. De kan se det samme, som du ser. Men det, der sker i højre side af skærmen, er endnu mere forbløffende. Hver handling, som du foretager, og som kan ses i venstre side, bliver med halvandet sekunds forsinkelse gemt og registreret i højre side. Og det samme gør alle de tags, der er knyttet til dine valg", siger Karsten Rendemann.

'Recent events', står der i højre side af skærmen. Her er det samlede overblik over, hvad denne datavirksomhed har registreret om brugerens tidligere adfærd på nettet.

Det er en gigantisk samling af data, som dataindustrien nu kan analysere på kryds og tværs.

Din personlige profil

Langsomt, men sikkert, tegnes der, hver gang du er online, en mere og mere præcis personlig profil af dig, fortæller Karsten Rendemann.

"Nu ved dataindustrien, hvilken computer du sidder ved, og hvad der optager dig lige for tiden. Men den vil vide mere om dig, og allerhelst vil den også følge dig på tværs af dine enheder – tablet, mobil, arbejdscomputer, tv osv.

Når du f.eks. har logget ind på et socialt medie fra forskellige enheder, så kan den kobler de enheder til dig og sammenholde dem.

Dermed kan dataindustrien mangedoble sin viden om dig, for nu kan den sammenholde det, du gør på computeren med det, du gør på mobilen. Når du er på iPad'en, så kobles din adfærd op med informationer om, hvor du præcist opholder dig – for det ved man måske fra mobilen", siger Karsten Rendemann.

Hvad er du generelt interesseret i? Hvad er dine langsigtede interesser? Hvad er du interesseret i lige nu – i dette øjeblik?

Dataindustrien er ofte i stand til at svare på disse spørgsmål mere præcist end din part-

ner, dine bedste venner og måske endda dig selv, fortæller han.

"Databrokers personlige profiler er efterhånden baseret på uhyggeligt mange data. En applikation som 'CXENSE – Extraordinary Insight Engine' – tracker mere end en milliard mennesker baseret på information om mere end 12 milliarder enheder. De hører langt fra til dataindustriens giganter, men ligger i førerenden blandt de middelstore, der lægger sig i halen på Facebook og Google", siger Karsten Rendemann.

Alle disse data er til salg. Virksomheder, der er interesseret i at annoncere målrettet henvender sig til databrokers, der har identificeret deres målgruppe. Hvad enten det er skilsmisseramte i 40'erne, folk med høreapparater, mennesker med gæld – dataindustrien kan segmentere på 50.000 parametre, fortæller Karsten Rendemann.

"Du risikerer, at der bliver vist annoncer direkte til dig på baggrund af personlige oplysninger, som er indsamlet, når du surfer på nettet. Uden at du har en reel chance for at kunne gennemskue, hvilke oplysninger det drejer sig om og hvem, der ligger inde med dem", siger Karsten Rendemann.

Digitalt selvforsvar

Big Data samfundet er ikke længere science fiction. Du lever i det, og dataetisk rådgiver og medstifter af 'tænkehandletanken' DataEthics.eu, Pernille Tranberg, opfordrer dig til digitalt selvforsvar.

"Virksomheder overvåger dig med cookies og gemmer alle dine data. Hvordan det foregår, kan du ikke umiddelbart se.

Det er en ny situation, vi alle må vågne op til, som kræver, at vi selv tager affære. For vi risikerer virkelig noget ved, at der bliver tegnet så præcise personlige profiler af os, som handles videre.

Hvis du er 70 år og på bagkanten af din karriere, og har de forsikringer og de lån, du skal have, så risikerer du mindre, end hvis du er 18 år og på vej ud på arbejdsmarkedet", siger Pernille Tranberg.

Har du en personlig profil på nettet, som handles videre, er der nogle, der kan tage beslutninger om dig på baggrund af ting, som ligger på nettet, du ikke selv er klar over. Det er et kæmpe problem, mener Pernille Tranberg.

"Du kan ikke gennemskue, hvorfor du ikke er kommet til et jobinterview. Måske er det fordi, du står med en bajer i hånden på et billede på Instagram", siger Pernille Tranberg.

Hendes nevø skulle bo hos en amerikansk familie i forbindelse med noget udveksling, og her ville organisationen bag udvekslingen sikre sig, at det er nogle ordentlige børn, som

→ deltager i programmet. Hvorfor de lavede en 'social profiling' på ham.

"Min nevø er absolut et ordentligt barn, men han havde på et tidspunkt sagt på Instagram, at han er ateist. Det er ikke noget problem i Danmark, men hvis du skal bo hos en familie i Alabama, der går i kirke hver søndag, så kan det være det. Det blev opsnappet, og min nevø måtte ind og rense sit digitale omdømme ved at fjerne udtalelsen.

Det er blot et lille eksempel på, hvad vi har i vente i Big Data-samfundet, hvis vi ikke selv tager kontrollen over vores digitale spor", siger Pernille Tranberg.

Et demokratisk problem

Hvis du ikke har styr på dit google cv, så har du ikke styr på dine data. Hvis du ikke har styr på dine data, så har du ikke styr på dit liv. Sådan er det blevet, og det udgør et demokratisk problem, mener Pernille Tranberg.

"I et demokrati er det meningen, at folket skal kunne overvåge magten, så magten ikke misbruges. I dag gør de mange cookies, at gennemsigtigheden tipper over den gale vej

uden, vi endnu har reageret synderligt på det. Det er magten, der nu er i stand til at overvåge befolkningen", siger Pernille Tranberg.

Du risikerer, at blive diskrimineret prismæssigt, men også på andre måder. Din hudfarve, politiske holdninger og seksuelle orientering er indeholdt i din personlige profil, advarer hun.

"Hvorfor har kvinder i dag i den fysiske verden ret til selv at bestemme, hvornår de vil fortælle deres arbejdsgiver, at de er gravide? Det er selvfølgelig fordi, det er en viden, som arbejdsgiveren kan bruge imod dem. De risikerer, at miste deres job. Det er fuldkommen det samme i den digitale verden", siger Pernille Tranberg.

Når du skal tegne en forsikring, så bliver det mere og mere sandsynligt, at forsikrings-selskabet ved noget om dig, og dermed tror noget om dig, som kan påvirke din forsikrings-præmie, vurderer hun.

"Dit digitale spor vil afsløre alt muligt, og aktører, du ikke har en chance for at vide hvem er, vil have adgang til de oplysninger. Medmindre du beskytter dig selv effektivt mod det", siger Pernille Tranberg. ■

Sådan beskytter du dig!

Her er redskaberne til at beskytte dit privatliv

Der er i dag flere effektive værktøjer, som blokerer for virksomheders mulighed for at tracke dig.

Følge rådgiver i dataetik Pernille Tranberg er det nødvendigt, at forbrugeren sætter sig lidt ind i, hvad der sker på markedet for at kunne beskytte sig effektivt.

"Der kommer nye blokeringsværktøjer hele tiden. De bliver bedre og bedre, men det foregår i et kapløb med dataindustrien, som gør alt, hvad den kan, for at slippe igennem blokeringerne", fortæller hun.

STEP 1

De fleste, der vil beskytte deres privatliv, går ind og sletter cookies. Det tager kun et øjeblik, men det beskytter dem ikke på sigt, advarer Pernille Tranberg.

"Det varer lige indtil du surfer videre, så er der nye cookies, der går i omløb. Hvis man skal gøre det hver dag, bliver det tidskrævende", siger hun.

STEP 2

Bedre er det at blokere for cookies i browserindstillinger. Det tager et minut.

"Men det er heller ikke særlig effektivt, for dem, der ejer browseren, ved hvem du er,

og kan følge dit digitale spor", siger Pernille Tranberg.

STEP 3

Det mest effektive, du kan gøre for at blokere cookies, er at installere et tredjepartsblokeringsværktøj i det, der hedder 'extensions' eller 'tilføjelser'.

Sådan et værktøj blokerer det hele.

Eksempler:

- www.disconnect.me/disconnect til computer
- www.adblockfast.com til mobil
- www.ghostery.com til alle digitale enheder

Blokeringsværktøjet tager ca. tre minutter at installere

Nogle gange skal man, især på sin mobil, slå værktøjet fra for at besøge et site. Men det tager kun få sekunder først at slå det fra og så slå det til igen", fortæller Pernille Tranberg.

Brug flere browsere

Når du har installeret et blokeringsværktøj, kan du støde ind i det problem, at forskellige services ikke fungerer.

Det kan enten skyldes, at det website, du besøger, kører

en 'noget for noget'-politik. Hvis du vil færdes på sitet, må du betale med dine data. Det kan også skyldes, at blokeringsværktøjet går i teknisk clinch med en service, som sitet yder.

Eksempelvis kan man få problemer med at logge ind med Nem ID.

"En god løsning er at have forskellige browsere i gang til forskellige formål", fortæller Pernille Tranberg.

Vælg en hovedbrowser, hvor du blokerer for cookies. Det er den, du bruger til at surfe i det daglige.

Vælg en anden browser til forholdsvis sikre hjemmesider, som f.eks. din banks, hvor du jo bruger Nem ID for at komme ind.

"Her kan Google ikke 'følge med' dig ind i banken, og så er det sikkert at være på nettet uden blokeringsværktøj", siger Pernille Tranberg.

Vælg en tredje browser til at besøge hjemmesider, som afkræver dine data for, at du kan klikke rundt på dem. Så du reelt kan vælge, om du vil betale den pris fra gang til gang.

"Et eksempel på, at man faktisk ofte har et valg, der beskytter privatlivet, er Google, som

de fleste tror ikke er til at komme uden om på nettet. Så der må man jo bare bøje nakken og pænt betale med sine data.

Det er ikke rigtigt. Man kan bare bruge startpage.com, der giver lige så gode søgeresultater som Google, men ikke overvåger", siger Pernille Tranberg.

Søgemaskiner, der ikke tracker dig:

- www.startpage.com
- www.qwant.com
- www.duckduckgo.com
- www.hulbee.com

Mulighederne for at beskytte sig bliver hele tiden bedre og bedre, vurderer Pernille Tranberg.

"Det er ligesom med økologi. Hvis du ville leve økologisk for 20 år siden, så var det rigtig svært – og dyrt.

I dag er det meget nemt, og sådan vil det også gå, hvis du vil færdes 'økologisk' på internettet", siger Pernille Tranberg.